

Stališče CK Komunistične partije Jugoslavije k resoluciji Informacijskega urada Kompartij

29. junija je osrednji organ Komunistične partije Češkoslovaške »Rude pravice« objavil vest o zasedanju Informativnega biroja komunističnih partij v Romuniji. V tej vesti se pravi, da so udeleženci zasedanja prediskutirali razmere v Komunistični partiji Jugoslavije in da so v tem vprašanju soglasno sprejeli resolucijo. Resolucija v glavnem obita, da vodstvo Komunistične partije Jugoslavije v zadnjem času sprova nepravilno linijo v osnovnih vprašanjih zunanje in notranje politike, ki pomeni odstopanje od načel marksizma — leninizma, da vodi neprijateljsko politiko do Sovjetske zveze in Vsevezne komunistične partije (boljševikov), da v notranji politiki zapušča pozicije delavskega razreda, da se Komunistična partija Jugoslavije izgublja v Ljudski fronti, da v KP Jugoslavije vlada birokratski režim, ki škoduje interesom obstoja in razvoja Komunistične partije. Resolucija dalje kritizira nekatere notranje zakonske ukrepe vodstva KP Jugoslavije in na koncu pravi, da je po mnenju Informativnega biroja prišlo do teh napak vodstva KP Jugoslavije zaradi tega, ker v vodstvu KPJ v zadnjem času prevladujejo nacionalistični elementi, ki verujejo, da bodo mogli obvarovati neodvisnost Jugoslavije in izgraditi socializem brez podpore komunističnih partij ostalih držav, brez podpore držav ljudske demokracije in Sovjetske zveze. Zasedanju Informativnega biroja je CK Komunistične partije Jugoslavije, ki je sprejel poziv, naj pošlje svoje predstavnike na sestanek, poslal sporočilo, v katerem pravi, da še nadalje vztraja pri svojem prepričanju, da je samo skupno pretresanje spornih vprašanj v neposrednem stiku med CK Vsevezne Komunistične partije (boljševikov) in CK KPJ v sami Jugoslaviji edino pravilna pot za rešitev obstoječih nesoglasij in poudarja na koncu, da CK KPJ pozdravlja bratske Komunistične partije in izjavlja, da ne bodo nobena nesoglasja preprečila KPJ, da bi še naprej ne vodila svoje politike solidarnosti in najtesnejšega sodelovanja z VKP(b) in drugimi Kompartijami.

Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije je nato v zvezi z resolucijo Informacijskega biroja komunističnih partij podal 30. junija izjavo, ki pravi, da ima resolucija Informacijskega biroja svojo predzgodovino. Resolucija temelji na nekaj pismih, ki so jih vodstvu Komunistične partije Jugoslavije poslati Centralni komite vsevezne komunistične partije (boljševikov) in centralni komiteji nekaterih drugih partij članice Informativnega biroja. V teh pismih se Centralni komite KP Jugoslavije obtožuje, da vodilni ljudje KP Jugoslavije klevetajo Sovjetsko zvezo, Vsevezno komunistično partijo (boljševikov), Sovjetsko armado, da v partiji ni demokracije in kritike, da si hoče jugoslovanska vlada zagotoviti milost imperialističnih držav, da se Partija razblinja v Ljudski fronti in da je ni mogoče smatrati za marksistično-leninistično organizacijo, da so vodilni ljudje KPJ stopili s poti marksistično-leninističnih idej, itd. itd.

Izjava Centralnega komiteja KPJ pravi, da vse te obtožbe kakor tudi kritika v resoluciji Informacijskega biroja temeljijo na netočnih in neutemeljenih trditvah in nepoznavanju stanja v Jugoslaviji. Kritika je poskus izpodkopavanja ugleda KPJ v inozemstvu in v državi sami, vzbujanja zmede med množicami v Jugoslaviji in v mednarodnem delav-

skem gibanju, poskus slabitve enotnosti KPJ in njene vodilne vloge. Centralni komite KPJ dalje izjavlja, da vodstvo KPJ ne vodi neprijateljske politike do Sovjetske zveze in da ne odgovarja resnici, da bi sovjetske civilne strokovnjake v Jugoslaviji spremljali organi javne varnosti. Odnos FLRJ do Sovjetske zveze temelji izključno na zaupanju in iskrenosti, in zaradi teh načel jugoslovanskim organom niti na misel ni prišlo, da bi spremljali ali kakor koli kontrolirali državljane Sovjetske zveze. Izjava dalje odklanja grajo resolucije Informativnega biroja v zvezi s politiko izvajanja razredne borbe. CK KPJ je mnenja, da se je treba ravnati pri ocenjevanju politike KPJ kakor tudi drugih partij predvsem po delu partije, če partija dosega ali ne dosega uspehov v borbi za socialistični preporod države, če na splošno postajajo kapitalistični elementi močnejši ali šibkejši in če postaja socialistični sektor ljudskega gospodarstva šibkejši ali močnejši. CK KPJ zavrača prav tako trditve, da v Partiji ni demokracije, da se v Partiji goje metode vojaškega vodstva. »Mar bi mogli člani partije, ki so neustrašeno gledali v tisočih bojih smrti v oči, trpeti v Partiji stanje, nevredno ljudi in komunistov?« pravi izjava in poudarja, da v nekaterih partijskih organizacijah še ni prišlo do volitev zaradi tega, ker so to

ostanki vojnih časov in bujnega povojnega razvoja, skozi katerega je šla KPJ in ki so svojčas obstojali v drugih partijah kakor tudi v VKP(b).

Glede trditve, da se partija razblinja v Fronti, pravi izjava CK KPJ, da dejstva kakor tudi številne izjave med vso vojno in po vojni in sicer ne samo komunistov, ampak tudi nekomunistov govore, da je v Fronti vodilna sila Komunistična partija, da se Partija ne razblinja v Fronti, ampak nasprotno, da Partija idejno in politično dviga osnovne množice frontovcev in jih prevzga v duhu svoje politike marksizma-leninizma, da se Ljudska fronta Jugoslavije praktično bori za socializem in da Fronta dobiva osnovno smer in program od Komunistične partije, kar je tudi naravno glede na njeno vodilno vlogo v njej.

CK KPJ zavrača dalje kot smešno in neresnično trditve o nelegalnosti KPJ in pravi, da to poleg drugega tudi potrjuje nerazumevanje oblik dela KPJ v določenih pogojih in določenih trenutkih.

Prav tako CK KPJ zavrača kot nedostojno obtožbo, da je vodstvo KPJ zatajilo svojemu članstvu dejanske vzroke razrešitve ministrov Žujeviča in Hebranga in poudarja, da je bila vsemu partijskemu članstvu znana zadeva s Hebrangom in Žujevičem. Poleg tega pa se CK KPJ tudi čudi, kako je mogoče

brantiti ljudi, kot n. pr. Žujeviča, ki je bil 1937. leta po sklepu Kominterne skupno z Gorkičem izključen iz CK KPJ, ali pa Hebranga, ki se je pred ustaško policijo zadržal izdajalsko, o čemer je preslepil Partijo, človeka, ki sta razbijala KPJ in škodljivo sabotirala tempo izgraditve ter industrializacije Jugoslavije.

V zvezi s kritiko informacijskega biroja, da so v zadnjem času jugoslovanski voditelji z veliko naglieo sprejeli ukrepe o nacionalizaciji drobne industrije in drobne trgovine, CK KPJ izjavlja, da so bili ti ukrepi dejansko pripravljeni že šest mesecev pred obtožbami CK VKP(b) nasproti CK KPJ in so rezultat utrditve ter razvoja socialističnega sektorja.

V izjavi CK KPJ je dalje rečeno, da nihče od jugoslovanskih voditeljev ne smatra, da Jugoslaviji v boju za zgraditev socializma in ohranitev samostojnosti ni potrebna pomoč držav ljudskih demokracij in ZSSR in da je treba to pomoč povezati z notranjo in zunanjo politiko FLRJ. Prav tako so tudi popolnoma izmišljene trditve, ki spadajo v vrsto najtežjih klevet proti novi Jugoslaviji, da se jugoslovanski politični voditelji pripravljajo na popušcanje imperialistom in na pogajanje z njimi o neodvisnosti Jugoslavije.

Nadalje CK KPJ odločno zavrača obtožbo, da je prešla Komunistična partija Jugoslavije na pozicije nacionalizma, in poudarja, da je z vso svojo notranjo in zunanjo politiko, zlasti pa s svojo borbo med narodnoosvobodilno borbo in pravilno rešitvijo narodnega vprašanja v Jugoslaviji, KPJ dokazala popolnoma nasprotno.

Izjava Centralnega komiteja komunistične partije Jugoslavije pravi na koncu, da je jasno, da bo komunikacija Informativnega biroja izrabila sovražna propaganda za klevetanje Sovjetske zveze, Jugoslavije in drugih demokratičnih držav in poziva »partijsko članstvo, naj združi svoje vrste v borbi za uresničitev partijske linije in še večjo utrditev enotnosti Partije, delavskega razreda pa in druge delovne množice, zbrane v Ljudski fronti, naj še vstrajneje nadaljujejo z graditvijo naše socialistične domovine. Samo tako bomo praktično dokazali vso neupravičenost omenjenih obtožb.

ški militarizem. — Vsi tisti, ki ljubijo mir, ne bodo dopustili, da bi še kdaj nemški vojaški stroj poskusil uničiti Evropo!

Tudi bolgarski tisk ugotavlja, da je rešitev nemškega vprašanja mogoča samo na način, kakor ga predlagajo vzhodne ljudske demokracije, na čelu jim Sovjetska zveza. List »Otačestveni front« pa piše, da varšavski sklepi dokazujejo, da obstojijo v Evropi države, ki so sposobne zagotoviti mir in da imajo te države tudi pogum ter potrebna sredstva, da onemogočijo vse načrte vojnih hujskačev za novo vojno.

Madžarski »Szabad Nep« piše, da je poročilo o varšavski konferenci možnost za rešitev nemškega vprašanja. List »Szabadság« pa vidi v varšavskih sklepih predloge za pravi mir.

Romunski list »Scantea« poudarja, da poročilo o tej konferenci točno označuje politične cilje vzhodnih držav in razgalja hkrati vse napadalne naklepe politike anglosaških imperialistov in njihovih pomagačev, kot so Francija in države Beneluxa.

V. MOLOTOV:

Varšavski sklepi bodo služili miru

Varšavsko konferenco zunanjih ministrov vzhodnih držav in sklepe, ki jih je konferenca sprejela, pozdravlja ves demokratični in miroljubni svet.

Zunanji minister Sovjetske zveze Molotov je poslal predsedniku poljske vlade Cyrankiewiczu brzojavko, v kateri je rečeno: »Prepričan sem, da bo postala varšavska konferenca pomemben kašipot v razvoju mednarodnega sodelovanja v korist narodov.« V svoji brzojavki poljskemu zunanjemu ministru pa pravi: »Uspešno delo varšavske konference bo služilo miru ter nadaljnji krepitvi prijateljstva in sodelovanja med demokratičnimi državami Evrope.«

Češkoslovaški zunanji minister je na svojem povratku iz Varšave podal izjavo, v kateri je poudaril, da zahtevajo življenjski interesi Češkoslovaške rešitev nemškega vprašanja. Sedanji položaj, ustvarjen po zadnji vojni, tako je dejal Clementis, smatramo kot končno veljaven glede mej na Odr in Nisi, kakor tudi glede izselitve Nemcev iz Poljske, Češkoslovaške in deloma Madžarske. Končno je pripomnil, da stojijo za varšavskimi sklepi vse proletarske države s svojim ugledom in s svojo odločnostjo.

Poljski zunanji minister pa je v svojem poročilu poljskemu Sejmu dejal med drugim: V petih točkah, ki jih je formulirala konferenca, je izražena pot, ki jasno kaže način in možnost rešitve problema Nemčije. Poljska je s svojo udeležbo na konferenci dokazala, da pripada k onim državam, ki ne delajo za mir samo v besedah, ampak ga dejansko grade in utrjujejo. Konferenca osmih držav je pokazala, da ni sile na svetu, ki bi bila v stanu omajati voljo stotin milijonov svobodnih ljudi v njihovem prizadevanju po utrditvi miru in napredka.

Tudi tisk posveča sklepom varšavske konference zunanjih ministrov Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije veliko pozornost.

Francoski list »Ce Soir« pravi, da je varšavski komunike izraz največjih naporov za miroljubno rešitev nemškega problema s sodelovanjem štirih velesil.

Sklepi varšavske konference, nadaljuje list, so nova stopnja v ofenzivi miru Sovjetske zveze in držav nove demokracije v korist vseh narodov.

Zato razumemo, končuje »Ce Soir«, veliko vznemirjenost v Washingtonu in v vladah, ki se skrivajo za ZDA, ker zasledujejo popolnoma nasprotno cilje. Varšavski komunike je težka obtožba politike Washingtona.

Pariški »Humanite« poudarja miroljubnost držav, ki so se zbrale v Varšavi in zatrjuje, da je enotnost Nemčije zgodovinska nujnost, ter je nesmiselno misliti, da bo nemško ljudstvo sprejelo rešitev, ki se ne ozira na to dejstvo. List zaključuje, da pade po izmenjavi not med Molotovom in Smithom po pismu, ki ga je Stalin poslal Wallace-u in sedaj po varšavskih sklepih glede nemškega vprašanja vsa odgovornost na zapadne vojne hujskače.

Tudi jugoslovanski tisk pozdravlja varšavske sklepe. »Slovenski poročevalec« piše med drugim:

Sklepi varšavske konference predstavljajo nov poskus miroljubnih držav, da se uredijo mednarodni odnosi in se na ta način utrdi mir. V nasprotju z londonsko konferenco predstavlja konferenca v Varšavi nadaljevanje odkrite mednarodne politike, ki jo vodi Sovjetska zveza z namenom, da se neomajno spoštujejo sprejete mednarodne obveznosti. Istočasno pa pomeni varšavska izjava odločen protest proti naklani ameriških imperialistov, ki hočejo uporabiti za svoje rizke namene nem-

Nikoli več ne bomo tlačanili velenemški gospodi

Resnica o Slovenski Koroški, ki so jo iznašali pred svetovno javnostjo naši predstavniki na tiskovni konferenci na Dunaju, in veličastni ljudski tabori, kjer so tisočnice množice našega ljudstva manifestirale za priključitev, so pogнали šovinistični gospodi, ki je že kar čistila zadnja gnezda OF, strah v kosti. Zato so zagnali po svojem časopisu obupen krik z nestvarnimi gnusnimi izpadi na posameznike, zato so na posebno pobudo svojih tujih pokroviteljev organizirali tudi »Treuekundgebung« v Grebinju.

Toda majhna primerjava tega zborovanja z našimi tabori razgali vso narejeno puhlost grebinske demonstracije, ki je bila namenjena kot odgovor na našo ljudske manifestacije. Kljub mobilizaciji vseh razpoložljivih privatnih in javnih avtomobilov niso navozili iz vseh predelov Koroške več nego kakih 5000 ljudi v Grebinj. Te številke ne more povečati niti ne popravek režijske napake v poročanju, kajti radevolje verjamemo, da se je poročevalec OeVP-jevskega lista zmotil za tisoč ljudi v prid organizatorjem, ni pa se mogel zmotiti kar za sedem tisoč ljudi v neprilog svojih naredbodajalcev. Toda primerjava pove še vse več in je posebno za delovnega človeka tudi v vsakdanjosti življenjskega pomena: tu strah, da ga odpustijo zaradi neudeležbe, pri udeležbi na naših prireditvah pa upravičen strah pred odpustitvijo; tu kot vaba špalir in pokroviteljstvo vseh vladnih in varnostnih močitev, pri naših prireditvah v zastrahovanje kordone oboroženih žandarjev; tu prosta vožnja z avtomobili, na poti k našim prireditvam zahrbtni napadi »Wurfkommande« iz pripravljenih zased; tu končno slovesno zvonjenje introita in blagoslov škofijstva, za udeležbo na naših prireditvah grožnja z anatemo škofijstva ordinariata!

Ob teh ugotovitvah pač ni dvoma, v katerem taboru je ljudstvo Slovenske Koroške. Zato gubernikom v Grebinju niti ne bi bilo potrebno poudarjati, da tam ni bilo Slovencev, kajti ves svet ve, da v Wolfsbergu, v Labudski dolini ali v severnih predelih dežele ni Slovencev, niti nismo nikdar šteli St. Jakobskih, kotmirskih, pliberških, kapelskih, ali drugih nacistov med svoje. Le ti pa so prišli prostovoljno, ne pa oni brezplačno navožen odvisni delavci in nameščenci iz podjetij v našem ozemlju, ki so bili primorani iti in dobiti za to povrhu še plačane ure. Vsi ti so svojo narodnost manifestirali tudi v Grebinju s svojo pristno slovensko govorico, čeprav niso bili tako trdni kot socialistični funkcionar iz Žitare vasi, ki je odklonil svojo udeležbo z besedami: danes »heimattreu«, jutri »Heimatschutz«, na koncu pa novi fašizem.

Ni vredno sicer, da bi grebinskemu konglomeratu posvečali posebno pozornost, vsekakor pa so o tej priložnosti značilni nekateri pojavi. »Socialist« Wedenig, ki je šel za svoje zadržanje po navodila k staremu »velenemu« dr. Lemischu, je moral molče poslušati, kako kričali zahtevajo torpediranje takomenovane dvojezične šole, s katero se prav socialisti tako radi ponašajo.

Avstrijski fašisti in njegovi zaščitniki

Glasilu Sovjetske armade, ki izhaja na Dunaju, je ponatisnilo članek, ki ga je priobčila moskovska »Pravda« pod gornjim naslovom. V članku je rečeno: »Za podpiranje fašističnega rovarjenja črpajo avstrijski vladajoči krogi vspodbudo iz angloameriške zasedbene politike, ki stremi za tem, da bi napravila iz Avstrije trdnjavo svetovne reakcije proti demokraciji. V ta namen zadržujejo v Avstriji veliko število fašističnih beguncev, ki se udeležujejo pod označbo »razseljenih oseb« in delajo propagando proti miru in proti demokraciji silam.

V zadnjih dneh je pričel del avstrijskega časopisja z novo protisovjetsko obrekovalno kampanjo. Za povod so si izbrali tokrat aretacijo uradnika notranjega ministrstva Mareka, ki se je »prostransko« udeleževal s špionažo proti sovjetskim zasedbenim silam.

Ne bo odveč, če opozorimo angloameriške obrekovalce in njihove avstrijske posnemovalce na nekatere po-

jo pred javnostjo. Sploh so bili kričarji in še prav posebno vodiček hujšakaški učitelj to pot zelo odkritosrčni in jasno izpovedali bodoči program. »domovini zvestih«: Nič več ne prikrivajo svoje težnje po nadaljnji nasilni germanizaciji, ki jim mora uspeti čimprej, da ne bo treba ponovno izseljevati naših ljudi, nesramno zahtevajo ukinitve tako imenovane dvojezične šole in odstranitev slovenskega jezika iz cerkve. Najbolj značilno pa je, da vsa »Treuekundgebung« ne velja Avstriji temveč samo nedeljeni Koroški, katere bodočnost je seveda — »na severu«. Toda temu se ni čuditi, če pomislimo, da je današnji duhovni vodja BHS-a prav isti Steinauer, ki je vodil propagando že 1920. leta in pozneje kot SA-Standartenführer in vodja celotne pete kolone o tej svoji propagandi nedvoumno izpovedal:

»Prepoved priključitve po saintgermainskem diktatu in navzočnost mednarodne komisije v Celovcu je vsenemško misel znatno ovirala... Vendar

smo našli vedno spet nove poti, da smo mogli v svojem boju naglašati, da se priznavamo kot eno z Nemčijo.

Nasprotno pa je bilo v našem glasovalnem boju priznanje k Avstriji popolnoma brezpomembno. Naš propagandni material besede »Avstrija« skoraj ne pozna.

Zame je veljala samo po sebi razumljiva zapoved, da glasovalne borbe ne vodim za priključitev k Avstriji, ampak za veliko-nemško bodočnost. Glasovi za Avstrijo naj bi zavarovali našo pravico za vrnitev v Reich. Ker pa zaradi prisotnosti zavezniških zastopnikov, predvsem Francozov, ki so prežali na vsako »vsenemško« propagando, nismo smeli kričati »Deutschland«, »Oesterreich« pa nismo hoteli, smo si izbrali za svoj bojni klic pa »Kärnten« in smo v Koroški gledali staro vojvodino rajha.

Samo to je resnica in vsebina napihnjene »Treuekundgebung« velikonemškemu Rajhu in v tej smeri razumemo

Ljudsko posojilo bo pomagalo odrešiti Slovensko Koroško

Na podlagi uredbe o ljudskem posojilu petletnega plana razvoja narodnega gospodarstva FLRJ se je pričelo s 1. julijem 1948 vpisovanje ljudskega posojila in bo trajalo 30 dni.

Ljudska fronta Jugoslavije je v posebnem proglasu pozvala vse državljane, delavce, kmete, delovno inteligenco, skratka vse delovne ljudi Jugoslavije, naj z vpisom posojila manifestirajo svojo ljubezen in predanost do svoje domovine. V proglasu je med drugim rečeno:

»Ljudsko posojilo bo nova velikanska pomoč naših delovnih ljudi svoji domovini, to bo vlaganje novih sil in novih pomembnih sredstev za našo socialistično izgradnjo. Zato je razumljivo, da bodo vsi naši rodoljubni državljani z ljudskim posojilom vložili v naše gospodarstvo znaten del svojih denarnih sredstev za pospešitev socialistične izgradnje in za hitrejši dvig lastne ravni. Nove tovarne, proge, šole in bolnišnice bodo hkrati predstavljale tudi gospodarsko dviganje in kulturni razcvet vse dežele ter lepše življenje vsakega posameznika.

Mladinska demonstracija na Dunaju

Nad dve leti že zama čaka avstrijska mladina na sklenitev zakona za zaščito mladine. Nazadnjaške sile v parlamentu so vedno znale onemogočiti sklenitev tega zakona, ki bi zagotovil avstrijski mladini poleg drugih tudi uvedbo 40 urnega in petdnevnega tedna.

V sredo popoldne so se zbrale močne mladinske delegacije Svobodne avstrijske mladine in Socialistične mladine iz 60 dunajskih in nižjeavstrijskih veleobratov pred dunajskim parlamentom, da bi ob priliki posvetovanj o zakonu za zaščito mladine manifestirale za svoje pravice, predvsem za 40 urni teden. Toda velikanski oddelki policije, ki jih je poslal notranji minister Helmer, so zabranili mladini vhod v parlament.

datke o delovanju zasedbenih oblasti v zapadnih conah, ki so bili oficijelno objavljeni.

Leta 1946 so ameriške oblasti aretirale 16.000, leta 1947 pa 8000 avstrijskih državljanov in jih predale vojaškim sodiščem. Večina od teh aretiranih in obsojenih nikakor ni bila kaznovana vsled prekrškov proti zasedbenim silam.

Tudi britanske zasedbene oblasti so izvedle aretacije in obsodbe avstrijskih državljanov, ne da bi bili smatrali voditelji avstrijske ljudske stranke ali »dobrosrčni« opazovalci britanskih in ameriških časopisov za potrebno, da bi se zanje postavili.

Dejstvo, da se ta gospoda poteguje sedaj za špiona, ki so ga sovjetske zasedbene oblasti aretirale v skladu z dolečbam kontrolne pogodbe, razkrinkuje povzročitelje te obrekovalne kampanje in dokazuje, da so zavestno postali zagovorniki fašističnih ostankov v Avstriji.

V najkrajšem roku vpišimo ljudsko posojilo in dajmo nov polet proizvajalnim silam naše domovine, izpolnitev posojila pomeni hitrejšo zgraditev socializma. Zato je vpis posojila veliko vse-ljudsko delo. Udeležba pri njegovi izpolnitvi predstavlja čast za vsakega državljan naša domovine. Ljudsko posojilo pomeni boljše in modernejsše stroje za našo industrijo, več sredstev za vsestranski dvig našega delavskega razreda. Bodite za vzgled in mobilizirajte najširše ljudske množice za veliko delo izpolnitve ljudskega posojila. Svoje vroče rodoljubje tudi to pot prenesite na vse sloje naših delovnih ljudi.

Ljudsko posojilo pomeni hitrejši napredek naše vasi, boljše in cenejše stroje, orodje in druge industrijske izdelke za našo vas, pomeni krepitev zadrug, nove šole, bolnišnice in ceste. Zato vsi v vrsto vpisnikov ljudskega posojila, v vrste graditeljev boljšega in srečnejšega življenja v naši vasi.

Podpisujemo posojilo, da bo naša država postala še močnejša in še bogatej-

tudi vse grožnje, ki so bile v navzočnosti deželnega glavarja in varnostnega ravnatelja še s prav posebnim poudarkom izpovedane: Koroški Slovenci smo jih dobro razumeli, kakor razumemo tudi vse ostale grožnje, začeto od Schumy-ja pa do majhnih pisunov v šovinističnih listih. Zato jih bomo razkrinkovali vedno in povsod, pa naj se še tako razburjajo zaradi tega odgovorni ozkosrčnejši, ki bi vse velike krivice in vsa svoja nasilja nad Slovenci najraje skrili za železno zavezo zaporne cone. Če se pri vsem tem sklicujejo še na bojno pripravljenost in navajajo kot primere Železno Kaplo in Zahome, jih opominjamo na junaško osvobodilno borbo našega ljudstva, ki je podrla zlagano tezo o večno veljavnem plebiscitu in bo v naslonitvi na vse napredne sile sveta podrla tudi še oživljeno velenemško postojanko na Koroškem, ki ponovno stremi za tem, da bi zagospodovala nad našo zemljo. Toda naše ljudstvo noče več tlačaniti pod velenemškimi agenti, v narodnoosvobodilni borbi je pokazalo, da noče biti hlapec temveč na svoji zemlji lastni gospodar.

ša. Dajmo domovini svoje prihranke dela, da se bosta krepila naša industrija in poljedelstvo in da bomo deželo napravili srečno in bogato.

V zadnjih dneh pred pričetkom vpisovanja je vladalo povsod čedalje večje zanimanje za to posojilo. Podrobno tolmačenje pomena in namena tega posojila ter njegovih ugodnosti je posebno razgibalo kmete. Kmetje so spoznali koristi, ki jim jih bo prineslo posojilo ne samo v obliki obresti, temveč posredno z investicijami in sredstev posojila, ki jim bodo omogočile gospodarski dvig. Že pred pričetkom vpisovanja so prihajala poročila o znatnih zneskih, ki jih bodo vpisali prav kmetje. Nekatere vasi so priglasile milijonske vsote.

Tudi priglasitve delavcev in uslužbencev v okviru sindikatov so pokazale dnevno naraščanje priglašeni zneskov, ki jih bodo stavili na razpolago ljudski državi za razvoj in napredek.

Slovenski pisatelj Prežihov Voranc, ki je naš ožji rojak in po svojih detih znan in priljubljen pri vseh koroških Slovencih, je o pomenu ljudskega posojila zapisal sledeče:

Uspeh našega ljudskega posojila, ki bo velik in mogočen, bo našo državo utrdil gospodarsko in politično. To bo uspeh naših delovnih ljudi. Zato naj ne bo nikogar, ki bi pri tem velikem uspehu izostal in mu ne doprinesel po svojih močeh. Naša država se s tem posojilom obrača do svojega stebra, do delovnega ljudstva, ker se noče zasužnjiti pri zapadnih državah, s pomočjo Marshallovega plana. Mi bomo s pomočjo našega ljudstva z lastnimi močmi dosegli veliko več, a ohranili si bomo največjo, najsvetejšo dobrino vsakega naroda, svojo neodvisnost, svojo svobodo.

Slovenci imamo posebno veliko vzrokov, da z vsemi močmi delamo za uspešno vpisovanje notranjega posojila. Ljudsko posojilo nam bo utrdilo naše meje, ki ležijo na najsikrajnejši meji demokratičnega sveta. Toda ne le to. Ljudsko posojilo nam bo v prihodnosti čisto gotovo pomagalo odrešiti Slovensko Koroško, Trst in Beneško Slovenijo. Z gospodarsko samostojnostjo bomo našo državo napravili sposobno, da bo še odločnejše lahko nastopala za pravično rešitev slovenskega vprašanja, da ji pri tem ne bo treba popuščati.

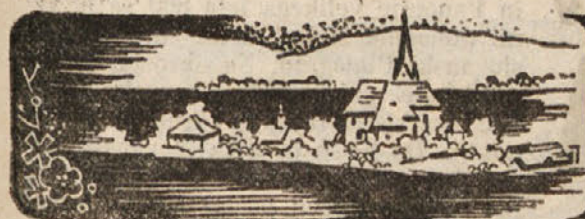
Zato ne sme biti nobenega Slovenca, ki se ne bi udeležil našega ljudskega posojila in posodil domovini to, kar more.

Italija raznaroduje goriške Slovence

Goriški poslanec Ljudske fronte v italijanskem parlamentu Giordano Pratolongo je na prošnjo Glavnega odbora Demokratične fronte Slovencev v Italiji pismeno protestiral pri italijanskem ministrstvu pravosodja zaradi premestitve slovenskih sodnih funkcionarjev in nameščenecv iz Gorice v razne kraje Italije. Pratolongo navaja v pismu, da je raznarodovalna politika fašističnega režima poskrbel za premestitev skoro vseh javnih uslužbencev slovenske narodnosti iz Gorice v druge pokrajine Italije. »Pričakovati bi bilo,« piše Pratolongo, »da bi se tem uslužbencem po-

pravila krivica, ki jim jo je povzročil fašizem in da bodo ponovno premeščeni v svoje domače kraje ali pa vsaj to, da se ta raznarodovalna politika ne bo nadaljevala v demokratični republiki Italiji. Namesto tega pa opazamo, da je vlada obnovila isto politiko preganjanja in raznarodovanja.

Pismo opozarja tudi na škodljiv vtis, ki bi ga te premestitve napravile v Jugoslaviji, kjer so lahko upravičeno zaskrbljeni zaradi kršitev pravic italijanskih državljanov slovenske narodnosti, ki so jim zajamčene v ustavi republike.

Po naši zemlji

Narod, ki se bori za svobodo, je nepremagljiv

IZ ŠKOFIČ NAM PIŠEJO

Nismo pričakovali, da se bo nacistična miselnost, ki je tako globoko zakoreninjena med nemškimi in avstrijskim narodom, kar čez noč nehala. Vendar bi si vsak pameten človek mislil, da bodo nacisti po vseh teh izkušnjah, ki so jih morali doživeti, vsaj nekaj časa mirovali. Temu pa ni tako. Pojavil se je nov fašizem v obliki BHS-a, ki ga podpira vsa združena reakcija od nazadnjaških strank preko avstrijskih oblasti do škofijskega ordinariata v Celovcu. Kako ta »Bund der heimattreuen Südkärntner« podpira reakcionarne sile v Avstriji, vidimo iz tega, da prireja pod pokroviteljstvom deželne vlade in varnostnih organov svoja javna zborovanja. Saj bi ne imeli ničesar proti temu, da bi bili dotični ljudje, ki se zbirajo v tem bundu, res domovini zvesti. Toda, če jih pogledamo malo bližje, moramo spoznati, da se v tej neofašistični organizaciji predvsem zbirajo znani nacisti in mogoče iz komaj minule dobe. Zbirajo se stari nacistični župani, »Ortsgruppenleiterji«, kmečki vodje, člani nacističnih organizacij SS, SA, HJ in tako dalje. Vse te ljudi pa podpirajo oblasti, da lahko nemoteno nastopajo proti antifašističnemu prebivalstvu in predvsem proti koroškim Slovincem.

Tudi pri nas so imeli takimenovani zvesti svoj »Kärntner Nachmittag« in sicer v gostilni nacističnega Bürgerja, ki je znan po svoji nacistični in velenemški tradiciji. Vsi nacisti, ki bi se po pravici

SELE

V nedeljo 27. junija t. l. so v našem prosvetnem domu gostovali igralci in pevci SPD »Gorjanci« iz Kotmari vasi z igro »V Ljubljano jo dajmo«.

Okrog 250 ljubiteljev slovenske kulture se je zbralo v društveni dvorani in z velikim zanimanjem spremljalo spored.

Po otvoritvi prireditve nam je predsednik društva v svojem govoru nakazal razvoj in borbo slovenskih prosvetnih društev za svoje kulturne pravice ter govoril o težavah in nasilju, katere mu je izpostavljeno slovensko prosvetno delo na terenu.

Nato sta nam zapela moški in mešani pevski zbor lepe domače in partizanske pesmi, katere so navzoči sprejeli z burnim odobravanjem. Videli in čutili smo, kako zakoreninjena je stara in nova narodna pesem tudi v krajih severno od Drave.

Tudi igra je nas prijetno presenetila, ker so vsi igralci brez izjeme z doživljenjem podali svoje vloge.

Vsem igralcem in pevcem najiskrenejša hvala. Upamo, da nam bodo Kotmaričani spet kdaj nudili tako lep užitek. Nam Selanom naj bi pa bilo gostovanje Kotmaričanov vspodbuda in zgled.

morali pokoriti v kaznilnicah za storjene zločine, so se zbrali tistega dne pri Bürgerju. Pod vodstvom znanega nacističnega Segerja so peli pesmi o domovini. Izgovarjali so sicer besedo domovina, toda gotovo so mislili s tem Nemčijo, kot so to delali že leta 1920, kar je jasno izpovedal v svoji »Znameniti« knjižici »Sieg in deutscher Nacht« petokolonaš in SA-Standartenführer Steinacher. Na tej prireditvi je nastopil Bürger, ki je vodja bunda v našem kraju, tudi kot govornik. Njegove besede so posebno značilne za to organizacijo, kajti dejal je, da bodo po sklenjeni državni pogodbi potisnili zadnjo peščico članov Osvobodilne fronte v par vagonih preko Podrožčice.

Ni sicer naša navada, da odgovarja-

mo tem šovinističnim elementom, kjer pa se skuša prikazovati naše narodno-osvobodilno gibanje tudi v vladnih krogih kot gibanje peščice šovinstov, potem je potrebno, da na to odgovorimo naše ljudstvo. In naše ljudstvo je tudi s svojo množično udeležbo temeljito odgovorilo na ljudskih taborih, ki so bili nedavno po slovenskih krajih.

Na teh ljudskih taborih se je zbralo na tisoče koroških Slovincov, ki so manifestirali svojo zahtevo po svobodi, po združitvi s svobodnimi brati v domovini. Ob tej priložnosti so naši domovini zvesti nacisti lahko spoznali, da ni mogoče zatreti slovenskega naroda na Koroškem in ga v par vagonih spraviti iz dežele. Narod, ki se bori za svoje pravice in svojo svobodo, je nepremagljiv.

NA VELICASTNEM LJUDSKEM TABORU POD JERBERKOM:
Kostanjčani so pokazali kmečki punt iz nove Miklove Zale

Tudi na skrajni severni meji je ostal slovenski narod trden

Pričakovali smo za nedeljo lepega vremena, ker smo si vsi želeli videti našo najlepšo koroško igro, ki se je v nedeljo vsled slabega vremena nismo mogli udeležiti. In res nam je bilo vreme milo, da smo se veseli in brezskrbni lahko zbrali pred Zvanovo hišo na Koroškem, kjer smo nestrpnost pričakovali, da se bo odprl zastor in bomo videli, kako se bodo domači igralci, ki so res požrtvovalno in nesebično pripravljali našo nam vsem znano »Miklovo Zalo«, izkazali z uspehom večmesečnega truda. Prosvetno delo je bilo pri nas na Kostanjah že nekdanje zelo živo in ponosni smo, da je prav iz naših vrst izšel naš znani koroški ljudski pesnik in pisatelj Andrej Drabosnjak, katerega ime tudi nosi naše Slovensko prosvetno društvo.

Mi vemo, da to naše prosvetno udejstvovanje našim sovražnikom in šovinističnim nestrpnostem ne gre v račun. V njihovem sovraštvu do vsega, kar je slovensko, se zaganjajo z divjim gne-

vom proti slehernemu našemu delovanju, naj si bo to na gospodarskem, političnem ali kulturnem področju. Njihove metode so vredne naslednikov fašističnih hlapcev iz komaj preteklih dobe najbolj krvavega zatiranja in se ne razlikujejo od dejanj pobesnelih divjakov.

Tudi tokrat so se morali izkazati ti »kulturonosi« minulega časa, ko so ponoči vdrli na oder in razrezali ter raztrgali kulise, kar naj bi po njihovem mnenju preprečilo prireditev, ki jo je ljudstvo že tako željno pričakovalo. Niso pa računali s požrtvovalnostjo naših igralcev, ki so v kratkih urah odpravili vse sledove, ki jih je zapustil njihov bes in nadomestili pomanjkljivosti odra s še večjo vnemo igralskega podajanja.

Naša trdna volja do našega slovenskega kulturno-prosvetnega izživljanja tudi v bodoče ne bo klonila pred peščico teh izzivačev in če mislijo, da nas bodo s svojo podlo izzivalnostjo ustrašovali, so se zelo zmotili. Zvesti naši svet-

li tradiciji bomo nadaljevali pot naših prednikov in si gradili dom naše prosvete v blagor našega naroda in naše srečnejše bodočnosti. Če nas ni strlo nasilje nacistične strahovlade, nas tudi ne bo zatrl teror teh BHS-ovskih pajdašev in če vsa surova sila fašizma ni mogla uničiti našo slovensko kulturo, tudi ponovni poizkusi njegovih vrednih naslednikov ne bodo zavrnili našega kulturno-prosvetnega stremljenja, niti nas ne bodo omajali v naši borbi, ki jo vodimo zato, da bodo enkrat za vselej odpravljene vse zapreke, ki bi še ovirale napredek in razvoj našega naroda.

V potrdbo te naše volje, ki stojimo na tem severnem braniku slovenstva na Koroškem, je bila nova »Miklova Zala«, ki je že s svojo revolucionarno vsebino dala z vso odločnostjo odgovor vsem, ki upajo, da bo Slovincem vendarle enkrat splahnel pogum in se bodo uklonili njihovu terorju. Še trdnjeji je postal naš narod po viharju, ki je divjal po naši zemlji in hotel izkoreniniti stebel našega narodnega drevesa. Dokazali smo, da je obveljala tudi pri nas beseda našega velikega pesnika Simona Gregorčiča, ki pravi: »Vse je vihar razdjal, le narod je trden ostal.« Tako je zaključil svoj nagovor tudi tajnik Slovenske prosvetne zveze in v tej zavesti bomo tudi mi vstrajali v vseh svojih bodočih naporih.

ŠT VID V PODJUNI

Mladina iz Št. Vida in okolice je poslala protestno pismo škofijskemu ordinariatu v Celovcu, v katerem pravi med drugim:

Na nešteti zborovanjih, ki se vršijo po vsej Slovenski Koroški, protestira slovensko prebivalstvo proti nameravani odstranitvi spomenika oziroma napisu, ki ga je ljudstvo postavilo v zahvalo in spomin padlim borecem, ki so dali svoja življenja v borbi proti največjemu sovražniku človeštva, proti fašizmu.

Mladina iz Št. Vida in okolice, zbrana na sestanku, se zgraža nad zlonamerno zahtevo škofijskega ordinariata. Utemeljevanje škofijskega ordinariata odločno odklanjamo. Na pokopališčih je polno nemških fašističnih napisov in parol, katerih odstranitev pa škofijski ordinariat še do danes ni zahteval. Koroški Slovenci vidimo, da nam škofijski ordinariat ni naklonjen, temveč da ponovno skuša izvajati nad nami germanizacijo.

Ugotavljamo, da smo koroški Slovenci doprinesli svoj delež k zmagi nad fašizmom. S tem smo preprečili tudi nadaljnje trpljenje in umiranje naših ljudskih duhovnikov v Dachau in drugih taboriščih in si spet priborili pravico do svobodne in neovirane uporabe slovenskega jezika v cerkvi in pri verskih obredih.

Ravnanje škofijskega ordinariata napram našim padlim žrtvam najostreje obsojamo in zahtevamo, da škofijski ordinariat prekliče svojo izjavo.

Slov. prosvetna zveza naznanja:

SPD »Gorjanci« priredi v nedeljo, dne 4. julija 1948 ob 15. uri pri Dovjaku v Trabelsinjah igro »V Ljubljano jo dajmo«.

Sodeluje tudi moški pevski zbor.

VABILO na občni zbor Kmečke zveze, ki bo v nedeljo, dne 4. 7. 48 ob 15. uri pri Šrancu na Djekšah.

LOJZE UDE:

PONATIS IZ
„NOVEGA SVETA“

KDO JE BIL PRIPRAVLJEN BORITI SE ZA SAMOSTOJNOST AVSTRIJE?

Letos 11. marca je preteklo 10 let, odkar je nacizem prevzel oblast v Avstriji. V noči od 11. na 12. marec je vkorakala nemška vojska. Dolgo pripravljeni anšlus se je izvršil. Nimamo še zgodovinske razprave s pravičnim upoštevanjem vseh družbenih, gospodarsko- in ideološko političnih faktorjev, ki so privedli do anšlusa. Nimamo še obširnejše razprave, ki bi posvetila v celotni vzročni naksus tega znamenitega dogodka, ki je dal Hitlerju odločilen pogum za nadaljnji pohod po Evropi. Kar pišejo k temu dnevu in poveljnih letih avstrijski listi in politiki, je vse pisano prodromo, v pričakovanju mirovne ali, kakor pravijo Avstrijci, državne pogodbe, s katero naj se uredi meddr-

žavni položaj Avstrije. V tem pričakovanju razumejo politične sile, ki imajo danes oblast v Avstriji, avstrijski interesi tako, da zanikujejo vsako krivdo na anšlusu in odklanjajo vsako odgovornost za vojno udeležbo na strani Hitlerjeve Nemčije. Vso krivdo na anšlusu nosijo drugi, tako pravijo, kajti Avstrija se je do 11. marca 1938 upirala nacizmu. Prav režim Dollfuss-Schuschnigg s politično organizacijo Domovinske fronte (Vaterländische Front) je bil nosilec tega odpora, tako izrečno ali po smislu zatrjujejo politiki in publicisti največje avstrijske stranke Oesterreichische Volkspartei (OeVP) — avstrijske ljudske stranke. Meseca marca 1938 pa je Avstrija, od vseh zapuščena »mutter-

seelenallein«, morala kloniti. Tudi k desetletnici anšlusa 11. marca letos je avstrijski kancler, predsednik OeVP, Ing. Figl ponovil ta zagovor: »Da se izognemo nesmiselnemu prelivanju krvi, je naš mali narod, popolnoma osamljen, brez moči moral gledati, kako nasilno zaseda nemška vojska njegovo deželo... Jaz bi samo želel, da bi vse žrtve za svobodo Avstrije v borbi proti diktaturi vstale in bi stopile onim nasproti, ki govore o avstrijski krivdi.« (celovška »Volkszeitung«, 12. marca 1948). Z borbo proti diktaturi misli Figl seveda nacizem, ker mu režim Dollfuss-Schuschnigg ni bil diktatura. Saj je Figl mož, ki je nastopil svojo kariero pod Dollfussom in je v letnem poročilu »Bauernbunda« za leto 1934 k 12. februarju 1934, k dnevu torej, ko se je delavski republikanski Schutzbund z orožjem uprl nasilju Dollfussove policije in fašističnemu »Heimwehru«, odobravaljoče napisal: »Z močno roko je avstrijska zvezna vlada udušila revolto in preprežala socialno-demokratsko stranko ter njeno delovanje« (po celov-

ški »Volkswille«, 12. marca 1948).

Sicer je bilo še na podlagi znanih dejstev in dokumentov mogoče dokaj trdno odgovoriti na vprašanje, kje je krivda, kateri so vzroki anšlusa. (Sklicujem se pri tem tudi na razpravo »Avstrija, pangermanizem in Koroška« v Koroškem zborniku 1946). Med novjšim dokumentarnim gradivom pa je važno zlasti gradivo, zbrano v lanskem letnem procesu proti dr. Guidu Schmidtu, ki je bil od pogodbe Hitler-Schuschnigg 11. VII. 1936 (Juli-Abkommen) v Schuschniggovi vladi državni sekretar (Staatssekretär), od 12. februarja 1938 (sestanek Schuschnigg-Hitler v Berchtesgaden) pa celo minister za zunanje zadeve, torej mož zelo vodilnega položaja (Der Hochverratsprozess gegen Guido Schmidt vor dem Wiener Volksgericht. — Die gerichtlichen Protokolle mit den Zeugnisaussagen, unveröffentlichten Dokumenten, sämtlichen Geheimbriefen und Geheimakten — Wien 1947 — Druck und Verlag der Oesterreichischen Staatsdruckerei — 698 strani četrtnega formata). (Dalje)

SPOMINSKI DAN SLOVANSKIH APOSTOLOV

CIRIL IN METODA

4. julija obhajamo spominski dan slovanskih apostolov Cirila in Metoda, ki sta začetnika slovanskega pisanega jezika in istočasno ustanovitelja in organizatorja negermanskega in neromanskega pokristjanjevanja. Prinašala sta Kristusov nauk v slovanskem jeziku, ne da bi imela pri tem kakršne koli osvajaalne namene, kakor je bil to primer pri tujerodnih duhovnikih, ki so obenem s krščansko vero nosili tudi tujo politično oblast v slovanske naselbine. Bila sta človeka, ki sta razumela svoj narod, zato ju je tudi narod razumel in to je bil njun uspeh takrat in to je njuna največja vrednota tudi še danes.

Danes, ko je najtrši del borbe slovanskega naroda za nami, lahko ugotovimo, da je vse pozitivno iz naše preteklosti šlo z nami skozi leta naporov in trpljenja.

Sv. Ciril in Metod v boju z germanstvom

Velikomoravska dežela in Koceljeva Panonija se je hotela iznebiti kvarnega vpliva nemške duhovščine za slovansko. Nemški duhovniki so oznanjali nasilni, germansko pobarvani evangelij, katerega je ščitilo orožje in težke cerkvene kazni. Ljudje jih tudi sicer niso mogli razumeti, kajti Nemcem se ni zdelo nikdar vredno in dostojno, da bi se naučili slovanskega jezika in v njem oznanjali krščanstvo. Tako je v verskem in moralnem pogledu vladala med Slovani zmeda. Nekaj so sicer slišali o Kristusovem nauku, a doumeti ga niso mogli, ker je bilo njegovo nemško pobarvano oznanjevanje usmerjeno predvsem v poudarjanje pokorščine do svetnih gospodarjev, podkrepljeno z večnimi kaznimi pekla. Kaj malo se je to skladalo s svobodoljubno naravo slovanskih narodov, ki si je ob takem »evangelijcu« želela prejšnjih bogov in njihovega češčenja pod lipami, v svetih gajih in na poljih. Nemški duhovni osvajači so se kaj malo menili za to, kaj prav za prav verujejo slovanski narodi in kakšno je njihovo življenje; njihova glavna skrb je bila, da se jim ti pokoravajo, pokorščina pa je bila v tem, da so plačevali in oddajali dejansko zaslužene in krivične dajatve nadškofu v Salzburgu, škofu v Passau-u, Regensburgu itd. In da so bili mirni, da se ni- so upirali.

Ko sta sv. Ciril in Metod leta 863.

nja in da je prišlo ohranjeno in prečiščeno v naše novo kulturno ustvarjanje.

Eden teh primerov je ravno spominski dan slovanskih apostolov Cirila in Metoda. Važno in pomembnost njunega dela ni samo v tem, da sta dala slovanskim narodom prvo pisano besedo in knjigo. Njuno dokončno pokristjanjenje napol poganskih slovanskih narodov, ustanovitev in ureditev prve slovanske nadškofije, katere nadškof je bil Metod sam, po svojem zgodovinskem pomenu v ničemer ne zaostaja za prvim in moremo reči, da je bil to poizkus osamosvojitve in osvoboditve iz kulturnega, gospodarskega in političnega germanskega tlačanstva v zvezi s politično akcijo Ratislava in Koclja uspešnejši, kot so bili poizkusi frankovskega trgovca Sama ali upornega mejnega grofa Ljudovika Posavskega.

prišla na Moravsko, sta žela vsepovsod velike uspehe. Ljudje so kaj kmalu spoznali, da bistvo Kristusovega nauka ni pekel ali vice ali cerkveno izobčenje in vse druge kazni, pridržane le nemškimi škofom in nadškofom, temveč so vodilo in merilo za pametno življenje. Razumljivo je, da oznanjevanje takšnega evangelija in povrh še v narodnem jeziku, nemški duhovščini ni bilo povšeči in se jim je zdelo tudi nevarno. Pa ne nevarno za pravo vero, ker to sta dejansko med Slovane prvikrat prinesla sveta brata, temveč ker je bil ogrožen nemški vpliv cerkvene nadoblasti.

Če pa se človek zameri Germanu, ga njegovo sovraštvo spremlja do groba. Staro pravilo je to, velikokrat že preizkušeno na vsem, kar je bilo slovanskega in tudi na obeh slovanskih apostolih. Najosnovnejše bi bilo, da bi ju uničili z orožjem, a to se prav takrat ni dalo, ker sta velika Moravska in Panonija do- rastli v močno državo. Zato je bila potrebna zvijača, laž in prevara. To je preizkušeno germansko sredstvo, nek- daj in tudi danes, celo uspešnejše od orožja. Sovražnost nemških škofov stvarno sicer ni bila brez vsake podla- ge in nikakor ne izvira samo iz neke srčne nenaklonjenosti do dveh tujih, grških prihajalcev. Delo svetih bratov je dejansko pomenilo za tedanje nemstvo resno in pravo nevarnost, saj je bilo prav poudarjanje slovanstva v bogo-

služju dokaj trdna opora državnim težnjam slovanskih knezov, ki so stremeli za tem, da se otrsejo nemške nadoblasti in ustvarijo lastno, slovansko državno tvorbo. Da bi v zavarovanje nemškega vpliva, ki so ga širili in vnašali med Slovane, nemški škofje uspeli docela, so si skušali pridobiti v pomoč eno najmočnejših orožij, rimskega papeža. Pod pretvezo, da Ciril in Metod učita krivo vero, da nepostavljajo in brez papeževskega dovoljenja opravljata bogoslužje v slovanskem jeziku, so ju kot krivoverca obtožili v Rimu. Ali ni to popolnoma isto kot danes? German, ki je popolnoma odločno pokazal, da hoče uničiti vse, kar je slovanskega, je z zvijačo in lažjo uspel preslepiti lahkoverne ljudi, da sta danes ogrožena vera in narod od onih, ki se borijo za svobodo naroda proti Germanu.

Sveta Ciril in Metod sta Nemce dobro spoznala. Vedela sta, da če popade nemški pes, ne izpusti tako dolgo, dokler ga ne pobiješ. Svetnika nista mogla misliti na orožje iz jekla in železa in nista ga nosila kot nemški duhovniki in škofje. Dovolj se jima je zdelo orožje resnice, pravice in pameti. A v tem sta se sveta moža zmotila, kajti s pametjo Nemcu ne dokažeš ničesar, ker je trdoglav. Če se sklicuješ na pravico, ti pokaže meč v odgovor. Če učiš resnico in vse, kar je lepega z njo v zvezi, German zakriči, da lažeš, da učiš krivo vero. Isto kot danes. Germana pobiješ le z orožjem. Tega sveta brata nista mogla storiti, vse njuno veliko trpljenje pa slovanske narode jasno uči, kako nevarna zver je besni German.

Dobro sta se sveta brata zavedala, kako jima bodo Nemci zvijačno in z lažjo skušali škodovati. Zato sta odšla v Rim, kajti papež Nikolaj I. ni poznal šale pred takimi, ki so bili obtoženi krivoverstva. Res ju je na poti v Rim že pri Koclju v Blatogradu srečal poziv. Nemci so mislili, da so igro dobili, Rim je njihovi laži nasadel. A to je le polovica igre, ki še ne pomeni zmage. Zmaga sta odnesla sveta brata. Rim se je prepričal, da učita pravo vero, ju pohvalil, dovolil slovansko bogoslužje, kar je Nemce najbolj bolelo in brata sta se nameravala vrniti. A Ciril je utrujen od težav in bridkosti umrl star okoli 42 let. (14. febr. 869) Metod je odšel iz Rima sam.

Sredi za zgodovino Velike Moravske

in Panonije velikega leta 869 se je vrnil duhovnik Metod k knezu Koclju v slovanski Blatograd. Na obzorju so se začrtavale meje mlade slovanske velike Velike Moravske, združene s Panonijo. Da bi se ta nova slovanska država osamosvojila tudi v cerkvenem pogledu, je Kocelj poslal Metoda nazaj v Rim s prošnjo na papeža, naj ga posveti v nadškofa. Metod ni premišljeval, odšel je na dolgo pot, s katere je pravkar prišel.

Uspeh je bil velik. Ne samo, da je Metod postal nadškof, papež ga je imenoval tudi za apostolskega odposlanca med Slovani. Pravno vse to pomeni izredno veliko, kajti nadškof Metod s tem ni bil več podvržen, ne odgovoren nobeni cerkveni oblasti razen papežu. To je velika zmaga nad Germani. Tako se je obnovila starodavna nadškofijska stolnica sv. Andronika v Sirmiju (Sremska Mitrovica), povsem neodvisna od nemškega Salzburga, Regensburga, Passaua in deloma tudi Ogleja.

Nemški škofje so dvignili glave. A v bizantinski diplomaciji izšolani nadškof Metod ni miroval. Poudarjal je resno, temeljito in preudarno svoje pravice in papež ga je v vsem podpiral. Nemci so se poslužili zvijače in laži. Pod pretvezo, naj se enkrat za vselej poravnajo in končajo neljubi spori, so sklicali zborovanje škofov, na katerega so povabili tudi Metoda. Metod je res odšel na pot, a vrnil se ni skoro tri leta, kajti nemški škofje so nadškofa in papeževskega poslanca na pol oslepili in vrgli v ječo nemškega samostana. Dolgo časa se je Nemcem posrečilo prikrivati to sramotno in brezbožno dejanje, vendar je nazadnje papež le izvedel zanj. Janez VIII. jih je hudo kaznoval, zadelo jih je hudo izobčenje in odvzete so jim bile službe z velikimi dohodki. Leta 873 se je Metod vrnil iz ječe h Koclju, odkoder je odšel k Moravanom. Njegovo delo rodi lepe uspehe, a ovirajo ga nove borbe in težave z nemškimi duhovniki, predvsem z duhovnikom Wichingom, ki mu uspe, da Metoda pri papežu tako oblati, da mora znova v Rim neka- ko pred letom 880. A nemško sovraštvo se je znova prevaralo. Nadškof Metod se vrača iz Rima opravičen z istimi pravicami, v isti časti kot prej in s papežkim pismom, s katerim je enkrat za vselej dovoljeno slovansko bogoslužje. Pismo je ohranjeno še danes, a slovanskega bogoslužja ni več, razen nekaterih izjem v Dalmaciji. Tako je Metod dobojeval svoj veliki pa tudi zadnji boj s slovanskimi sovražniki — Nemci. Utrujen, a poln skrbi za svoje Slovane, je umrl 6. aprila 885. na Velehradu, kjer je tudi pokopan. Dr. M. Mikuš

Tihožitja z jajci

MIŠKO KRANJEC

Zdaj, glej, steguje roko po dedu, ki čepi pri peči kakor jajce, in potem bo posegel po njem, ako ne uide, kar pa ne more, ker so mu noge odpo- vedale. Glej že steguje roko, zdaj zdaj ga bo zagrabil.

Pa ga je rešila Lojzka, ki se je tedaj sramežljivo prismehljala v sobo, ker je Nemec hotel »nohmalš vajn«. Prismehljala se je Lojzka, kakor se spomlad prisme- hla sonce na podstenje revne hiše, kjer so zbrani otroci. Prismehljala se je Lojzka, tista sloka, drobna Lojzka, ki se je od jeseni sem začela spreminjati v dekle in so se ji prsi rahlo nabrekli- nile. Naposled se je prismehljala do mi- ze, pred Nemca in Joško je videl, kako je Nemec posegel po njej, ker je bila spremenjena v jajce in kako jo je prite- gnil k sebi. Lojzka ni rekla prav nič, kakor otroci, ki so preplašeni, samo smehljala se je, a tako kakor bi se jo- kala. Nemec si jo je posadil na kotena. Njegove kosmate roke so jo objele. Nje- gove ustnice so se sklonile nad njen obraz in Joško je vedel, da bo ta bedna, dobra in tiha Lojzka, spremenjena v jajce, izginila v Nemčevem žrelu. Toda takrat še ni izginila, samo kriknila je, kakor preplašena ptica, ko jo je Nem- čeva roka nekako slachila. Tako prepla- šeno je kriknila, da je zabolelo v srcu.

Takrat je Joško pobegnil, ker ni mo- gel več gledati in ker se je bal, da bo Nemec posegel po njem, ko bo pogoltnil Lojzko v podobi olupljenega, golega, belega jajca.

Pobegnil je.

Ded pa ni pobegnil, ni mogel. Ded je negibno sedel za pečjo s svojimi meda- ljami na prsih, z ugaslo pipo, z odprti- mi usti, a brez besede. Ni mogel ne ga- niti se, ne govoriti, ne klicati, samo str- mel je še lahko. Samo strmel je še lah- ko in tako je videl vse. In ko je vse do kraja videl, je po naključju prišla v sobo mati Micka, njegova hči. Micka, ki je s toliko ljubeznijo poleg otrok skr- bela tudi zanj, Micka, ki je s tako sveto, brezmejno vero verjela v veliko odre- šenje svojega rodu in vseh dobrih ljudi na zemlji, ker je tako pripovedoval on, njen oče.

Prišla je Micka v sobo in komaj vide- la, kako se je bedna Lojzka z rokami na očeh, še na pol razgaljena, vlekla brez besede iz sobe, za vekomaj osra- močena, za vekomaj oskrunkljena, uma- zana, grda, nič več podobna sončni, smehljajoči se pomladi.

Ampak Micka ni ne videla, ne vedela, kaj se je bilo zgodilo in se je zato še vedno smehljala. Jamice na njenih licih so bile še prikupnejše, še zapeljivejši je bil njen smehljaj, vse dotlej, dokler se roke Nemca niso stegnile po njej. Smehljala se je sicer tudi tedaj, zakaj zdelo se ji je vse le navadna šala, kakor se kaj podobnega na kmetih kadar koli zgodi, pa ni, da bi se človek razburjal. Branila se je, kakor se je nekoč še ne- poročena branila fantom, ki so stegovali roke po njej, pri čemer se je seveda

smehljala. Smehljala se je vse dotlej, dokler je roke Nemca niso tesno priže- le k sebi. Tedaj se je preplašena ozrla po očetu, kakor bi pri njem prosila po- moči.

Oče je še vedno sedel pri peči, še vedno je držal svojo ugaslo pipo v roki, a je docela onemel. Bil je kakor krp, bil je kakor človek, ki je nenadoma umrl in pri tem pozabil zapreti oči in te odprte oči zdaj osteklenele strmijo vate in odprta, obledela usta ne more- jo izreči odrešilne poslednje besede.

Da, vse so videli njegove osteklenele oči, a njegova odprta usta niso mogla iz- reči besedo, zato ker je ta trenutek umrlo njegovo srce, zato ker je ta tre- nutek umrlo v njem vse. Vse je umrlo, vse, kar je verjel, vse, v kar je upal, vse, česar se je veselil, je umrlo, tako naglo, da ni mogel izustiti niti en sam glas, kaj šele izreči celo besedo.

Ko je Nemec odhajal, je vrgel Anici- la Mihcu, ki sta čepela zunaj pred pra- gom na soncu, cel kup denarja, da sta se otroka začudeno spogledala: Glej, kako dober človek je to! Vojak, ki je zunaj stražil, je šel za njim.

Joško je stal za staro jablano, stal še vedno kakor mrtev in gledal za odhaja- jočim Nemcem. Še vedno se mu je zde- lo, da je ves svet eno samo jajce, ki ga bo ta Nemec pogoltnil. Tudi Joško sam je tako jajce. Ko je Nemec zdaj v sobi najprej pogoltnil Lojzko, potem bržkone tudi mater, nazadnje še deda in neme- ra v svoji brezmejni nenasitnosti celo malega Mihca in Anico, gre dalje. In tam dalje, v svetu, bo nenasiten goltal naprej vse, kar bo videl, zakaj, ves svet je eno samo jajce, ki mora prej ali slej izginiti v njegovem brezmejnem trebu- hu. Gre Nemec, velik, strašen, nič po-

doben tistemu, ki ga je bil Joško na de- dovo željo in voljo privedel v hišo.

Sele na večer si je Joško upal vrniti se domov, a se je ves tresel. Mati, ki je bila vsa spremenjena, ga je tresočega se spravila ležat. Bila je nekam stari- kava in utrjena, brez tistega svojega lepega smehljaja; samo njena roka, ki mu jo je položila na čelo, je bila še vedno enako raskava in še vedno enako topla in dobra. Samo kakor v snu je Joško še videl na belo pregrnjeni po- stelji ležati deda, a se mu je zdelo, da to ni ded, temveč nabreklo mrtvo jajce.

»Ali deda ni požrl?« je vprašal Joško. »In vas tudi ni? Kje pa je Lojzka? Njo pa je, ne?«

Mati ni odgovorila na nobeno vpra- šanje. Ni imela kaj odgovoriti.

Ne, Nemec ni pogoltnil ne deda ne ma- tere ne Lojzke. Takrat še ne. Pač pa je ubil vse, kar je mogel ubiti. Ko je bilo vsega konec, je ded, ki je vse videl, ti- ho vstal in odšel ven. Od takrat ga ni bilo več. Našli so ga šele zvečer: visel je obešen na tramo na hlevu.

Visel je tam s svojo sivo glavo. Na pr- sih ni imel nobene medalje. Samo pra- zna pipa mu je ostala v žepu in na se- nu ob njem je ležala palica, na katero se je doslej opiral, ko je hodil okrog in sanjal o odrešenju, ki pride od daleč tudi v njegov dom.

Zdaj ni več potreboval te palice, zdaj ni več potreboval niti življenja. Zdaj ni bilo več sanj in ni bilo več vere, zdaj ni bilo ničesar več.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Frano Petek, Veltkovec. Glavni urednik: Dr. Franci Zwitter; odgo- vorni urednik: Franci Ogris, oba Celovce, Salmstraße 6, uprava: Celovce, Volkermarkter Straße 21. Dopolni se naj pošljajo na naslov: Celovce (Klagenfurt), Postamt 1, Post- schließfach 272. Tisk: »Kärntner Volksverlag G. m. b. H.«, Klagenfurt, 10.-Oktober-Straße 7.